

Szeged vagy Debrecen?

— Návay Lajos az egyetemkérdésről. —

(Saját tudósítónktól.) Ha a hatvanas évek novelláinak stílusában akarnók kezdeni, úgy fejeznők ki magunkat, hogy Szeged horizonján viharfelhők tornyosulnak. Még pedig arra felé, ahol a szegedi égbolton nem felhőknek, hanem a harmadik magyar egyetem palotájának kellene tornyosodni, villámhárítónak nemzetiségi törekvések ellen és arzenáljául az egyre serényebben, egyre európaiban fegyverkező magyar kultúrának. A megdöbbenést, valóságos konsternációt okozó felhők egyik-másik budapesti szerkesztőség felől vonulnak föl, onnan röptül országgá az a verzió, hogy a harmadik egyetemet nem Szeged kapja meg, hanem föltétlenül Debrecen. S ez a híresztelés a „jól értesültség”, a „biztos forrás”-ból merítetttség látszatát igyekszik ölteni, sőt a kulisszák mögött settenkedő okok közül egyet meg is nevez. A Pesti Napló legalább úgy tudja, hogy a harmadik egyetem kérdését olyan szempontból fogják eldönteni, amely sajnós, Magyarországon nagyon sokszor és nagyon sok helyütt érvényesül, ahol pedig nem volna szabad fölütnie a fejét: felokézeti szempontból. Azért kapná meg Debrecen a harmadik egyetemet, mert a budapesti klerikális, a budapesti katolikus s a debreceni ellensúlyozásul protestáns lenne, a protestánsoknak adott koncesszió.

Érthető, hogy ez a verzió erősen nyugtalanítja Szegedet és az egész érdekelt rajonját Délmagyarországnak. Mert hiszen itt a legfontosabb kulturális érdekről van szó az ország és a délvidek szempontjából, városfejlődési kérdésről Szeged szempontjából. Azért a kultuszminiszeri ankétén ékesszólóan, a tények kényszerítő, ellenmondást még nem engedő csoportosításával bebizonyította Lázár György dr. mert az utolsó atomjában is érzi minden szegedi ember. Érezzük mindnyájan, akik Szeged nagyszabású fejlődését látjuk, s tudjuk, hogy ennek a fejlődésnek még nagyobb lendületet adna

gazdasági és kulturális téren ez a hatalmas tényező, amelynek eljöttét óhajtjuk és nagy áldozatokat hozva, várjuk. S mikor ebbe a várakozásba a döntés küszöbén ilyen hangok szólnak bele, természetesen erőt vesz rajtunk az aggodás, a nyugtalanzkodás, a kétség. És az aggodalmunk csak növekszik, mikor a legkompetensebb férfiak egyike is, Návay Lajos, a képviselőház alelnöke, pesszimistikusan nyilatkozik a szegedi egyetemről.

Munkatársunknak ugyanis alkalmá volt ebben a kérdésben kikérdezni Návay Lajos véleményét. A beszélgetés a szegedi pályaudvaron történt s mert a menetrend kérlelhetetlen, mint a sorsharag, csak pár percig tarthatott.

— Nem kell tulságos pesszimiztikusan venni a dolgot, mert pozitív döntés még nem történt, — ez a mondat vigasztaló, de keserű, mint ahogy vigasztaló az orvos lágy, meleg hangja, de keserű az orvososság, amit e szavak kíséretében ad. A folytatáson már meg is érzik a vigasztalanság.

— Olvastam a „Pesti Napló” cikkét, tudok a debreceni egyetem fölállításának illeten magyarázatáról s annyit mondhatok, hogy a szegedi egyetem ügye nem áll olyan jól, mint én szeretném.

— Ismétlem, döntés még nincs, befejezett tényekről beszélni nem lehet, de a helyzet most nem kedvező Szegedre. Azonban be kell szállnom... Jó napot!

Eddig Návay Lajos nyilatkozata. Egész vigasztalanságában áll előttünk az a tény, hogy az egyetem ügye Szegedre nézve nem áll olyan jól, mint ahogy Návay Lajos, mint ahogy a délvidek egész érdekeltisége szeretné, mint ahogy mi mindnyájan óhajtjuk. S most már csak egyben bizakodunk. Abban, hogy a döntésig a helyzet kedvezőbbre fordul és győznek azok az argumentumok, amelyeket Szeged fekvése, fejlődése, hívatottsága és áldozatkészsége csoportosítanak Szeged javára.

Justh Gyula Pécssett.

— «Nem véres kard, hanem olajág.» —

(Saját tudósítónktól. Országos körútjában szombaton érkezett politikai barátainak társaságában Pécsre Justh Gyula. Az állomáson Egrý Béla képviselő üdvözölte. Válaszában Justh ezeket mondotta:

— Ugy áldjon, úgy verjen az isten, hogy míg élek, hű leszek Pécs egykori képviselőjének, Irányi Dánielnek, elődömnek a vezérségekben, elveihez!

Vasárnap délelőtt fél tizenegy órakor a tornacsarnok előtti hatalmas téren volt a népgyűlés. Ötezer ember állt a nemzetiszínű szövettel díszített emelvény körül. A várossal szomszédos bányatelepekről rezesbandával vonultak be a bányamunkások.

Fél tizenegy már elmúlt, mikor Justh a vendégképviselőkkel megérkezett. A népgyűlés elnöke, Egrý Béla dr. üdvözölte Justot és a képviselőket, kiket egyenként bemutatott a népgyűlésnek.

Ennek végeztével Justh Gyula lépett a tribün korlátjához és mintegy háromnegyed óra hosszát beszélt.

— Nem véres kardot hordunk — ugymond — szerte az országban, hanem a béke olajágával jövünk és szeretetet hirdetünk. Mert a legnagyobb szükség most, hogy az ország különböző osztályai és felekezetei között a béke létrejöjjön. A függetlenségi és 48-as párt már megalakulásának első percétől kezdve az általános, egyenlő, titkos választási jog híve volt. Azok, kik ellenünk küzdenek és piszkolódnak, az osztályuralom elvesztését féltik. (Fölkáltások: A jezsuiták!)

Fölszólításunkra a szociálisták megígérték, hogy őszintén támogatnak az általános választójogért indított harcunkban. Mi a támogatást elfogadtuk. Persze ez sokaknak zokon esik. Mi nem szégyeljük a kerges munkáskezeket testvéri szeretettel megszoritani. Szememre vetik, hogy a nemzetiségekkel paktálok. Pedig én soha nem tárgyaltam velük. Az én nemzetiségi programom: a nemzetiségek ne törjenek a magyar állam egysége ellen, ne gravitáljanak kifelé, saját érdekükben tanuljanak meg magyarul. Vallási és kulturális dolgokban pedig teljesen szabad fejlődést biztosítani nekik. Beszédét Madách szavaival végzi: „Ember küzdj és bizva-bizzál.”

Madárember baja.

Irta Lehner István.

Furcsa a hangzása, de ilyenkép kell magyarrá fordítani azt a nagyon francia és nagyon szomorú kifejezést, amelylyel Cruchet professzor az aviatikusok betegségét „le mal de l'homme-oiseau”-nak mondja. Mert szomorú ez a kifejezés, miért szomorú annyira, hogy külön magemlékezik róla az ember, külön elszomorodik, ahogy kifelé bámul a heveskék tükörlablakon kávéházi egyedüliségében?

Hiszen minden betegségnek a neve busító, a betegségek nevének hosszú, véghetetlen litániája szomorúságos, akár magyarul, akár latinul, akár hinduul mondjuk el, vallomás lévén sok meggyötörtetésünkről, arról a rettenetes fizetésegről, melyet le kell rónunk ama gyönyörűségért, hogy e világra lettünk. Csakhogy ezek a nevek egy kicsit befáultak a mindennapiságba, a velük való gyakori találkozásunkba és nem égnék olyan pirosan, olyan kárhózatosan új ragyogással mi szenvedéseink kincsés szelencéjében, mint ez az új, ez a nagy hódítás hirta briliáns, amelylyel nem a szeszélyes, csodálatot tengernek jegyezte el magát Velence, hanem a nap felé való röptülésnek jegyezte el magát az Ember, a hódító. Mert azok a tünetek, amelyeket Cruchet professzor a röptülő, a madár emberen megállapított, két világ össze-

ütközésének a kiszikrázásai, és szintén fizetések azért, amiért az ember belé lett, akaratosan belészületett egy másik világba, más atmoszférába, amiért tülemelkedett magán. S itt szélesedik gyönyörűségessé, szédítően széppé az, amit valahogy test és lélek dualizmusának próbáltak mondani, amit magyarázni próbáltak tévesen is, igazán is. S ami benne sir a Golgotára készülő Krisztus vallomásában: a lélek kész, de a test fáradt.

Igen, a test fáradt, a test beleszokott a földönjárásba, és mikor föllebb jut, mint aminő magasra eddig a hegymászásnál jutott, akkor az atmoszféra változása, a légnyomás, a légi tartózkodás megzavarja, kizökkenti nyugodalmából, és a madárember, aki nem madárnak született, mégis azzá akar lenni, gyötrődik. Érzékei megbomolnak: füle irtózatossá, zúgásokat hall. Orúltan cseng, mintha minden démon belevisitogna, ugyanakkor a motor berregését sem hallja, a véredények hipertenziója szinte hihetetlenül nagy, a halántékán erős, fájdalmas szorítást érez. S mint egy gigászi, boszuálló madár, csap rá az álomosság, melyből félig alottá lesz s amely annál erősebb, mennél lejjebb ér, mennél gyorsabban száll lefelé. És mikor egy szédítő vol planéval leér, akkor tántorogva, fogvacogva hagyja ott a gépet: aludni akar, aludni, nem hallja a tapsot, alig eszmél a világra, csak az arcát érzi egyetlen ógó sebnak és aludni akar. És az idegi túlfeszültsége, a rettenetes megviselt-

ség belealtatja sokszor a halálba, mint ahogy Chavez járt.

Vészedelemek, fájdalmak és a halál lesekednek az aviatikusra, és nyilaznak feléje, a modern szent, Sebestyénre, s az — mosolyogva szenved és mosolyogva hal meg. Aviatikushalál! Hiszen az aviatikusbetegség talán nem is lenne olyan szörnyű dolog, olyan kárhózatossá adó. Hanem a halál! Nincs nap, hogy a francia újságok ne valami aviatikuskatasztrófia áldozatának az arcképét hoznák. És nemcsak a pilótákon szed már ilyen adót a halál, nemcsak őket és bátor laikuskeresőket csapja vissza a földhöz vagy robbantja rájuk a gépet, hanem az aviatika diadalait tapsolók közé is odamegyen tipródni, halálra sebzi őket a madárember szárnyaival. Vért, szenvedést, halál hozói ezek a szárnyak. S az ember? Letörli a vért, kiállja a szenvedést, dacosan elébe röpül a halálnak, és röptül.

Miért? Mi hajtja? Mi kergeti? Nem a fizikuma. Nem ez a gyarló, gyöngy, törékeny valami, ami soha egy pillanatra ki nem kívánczik a megszokott, a szintén halálos, de mégis nyugodtabb kalitkájából, a maga körültozó atmoszférájából. Mert kíváncsítani, ez, ez a tragikusan és sajátosan emberi, ez, amiben ott lakik az ember tragédiája ehhez a fizikum nem ért. Ez már nem mechanika, ez nem mozgás, nem a kerek egy másba fogózása, buta engedelmesége, ez egy rejtélyes, különös, más